

**MÁ SOUKROMÁ RUSOFOBIE
(MY OWN PRIVATE RUSSOPHOBIA)**

by

Daniel Kupšovský

Autor: Daniel Kupšovský
Režisér: Daniel Kupšovský
Redaktor / Dramaturg: Brit Jensen
Zvuková a technická realizace: Dominik Budil, Jitka Kundrumová
Produkce: Klára Illiášová
Stopáž v minutách: 30:00
Název stanice, která pořad odvysílala: Český rozhlas Wave
Překladatel: Magdaléna Hamšíková

Author: Daniel Kupšovský
Direction: Daniel Kupšovský
Dramaturge: Brit Jensen
Sound and technical execution: Dominik Budil, Jitka Kundrumová
Production: Klára Illiášová
Footage: 30:00
Station: Czech Radio Wave
Translator: Magdaléna Hamšíková

SYNOPSIS

Daniel se po 4 letech práce v Londýně vrací do rodného Česka. S potěšením zjišťuje, že Praha se stala výrazně kosmopolitnějším městem, ale zaráží ho množství ruských mluvících migrantů. Jejich počet během jeho absence vzrostl v Praze o desítky tisíc. Se svou nečekanou fobií z ruských mluvících lidí se utká ve stejném roce, kdy si Češi a Slováci připomínají 50 let od invaze sovětských tanků a upevnění politického diktátu Moskvy. Jeho nenávisť je navíc velmi podobná té, kterou zažíval v Británii v atmosféře Brexitu. Ve svém dokumentu bojuje se svými úzkostmi pomocí rozhovorů s ruskými sousedy a odhaluje hluboké kořeny rozporuplných vztahů mezi Rusy a Čechy, kteří se s novou vlnou přistěhovalců sžívají s ne příliš velkým nadšením.

Vysílal Český rozhlas, Rádio Wave v září 2018

Daniel comes back to his homeland, the Czech Republic, after 4 years working in London. Delighted to see that Prague has become a considerably more cosmopolitan city but taken aback at the amount of Russian-speaking migrants. In the years of his absence, Prague has seen their number rise by tens of thousands. He deals with an unexpected phobia of Russian-speaking community in the very same year which marks 50 years from the invasion of Soviet tanks to Czechoslovakia that strengthened Moscow's political dictate over the country. Moreover, his hatred gets nearly as intense as the sentiments he experienced in the Brexit atmosphere in the UK. In his documentary, he fights his anxiety by having conversations with his Russian neighbours, he tries to get down at the roots of a troubled relationship between Russians and Czechs, who are getting used to a new wave of immigrants with only mild enthusiasm, to say the least.

Broadcasted on Czech Radio, station Radio Wave in September 2018

TRANSKRIPCE DOKUMENTU:

Komentář: Tenhle dokument vznikl díky mému nenávisnému statusu na Facebooku. Než vám ho přečtu, musím vysvětlit, jak to celé začalo.

[atmosféra Prahy – zvony kostela]

Komentář: Narodil jsem se v Praze ještě během studené války. Vyrůstal jsem ve společnosti, která byla národnostně dost jednotvárná.

[smích kolemjdoucích]

Komentář: Čechy a Slováky občas prostřídalo pár cizinců, ale nikdy v tak velkém množství jako po vstupu do Evropské Unie. Před jedenácti lety, když se zrušily hranice, jsem začal ve své čtvrti potkávat čím dál víc cizinců, pro které se Praha stala novým domovem.

[útržek rozhovoru kolemjdoucích]

Komentář: Před pěti lety jsem se rozhodl, že i já přesunu své místo bydliště a zkusím najít práci v zahraničí. Odstěhoval jsem se do Londýna.

[zvony kostela ustanou]

[atmosféra Londýna – zvony Big Benu]

Komentář: Čtyři roky jsem žil ve společnosti plné různých národností a kultur, a se žádnou jsem nikdy neměl problém. Rasisté a xenofobové mi byli k smíchu. Považoval jsem se za kosmopolitního a tolerantního člověka, dokud jsem se ovšem nepřestěhoval zpátky do Prahy.

[atmosféra Londýna ustane]

DOCUMENTARY TRANSCRIPT:

Commentary: This documentary resulted from my hate status on Facebook. Before reading it to you, I must explain how it all started.

[FX Prague, church bells]

Commentary: I was born in Prague in the Cold War era. I grew up in a society which was quite homogenous, in terms of nationalities.

[FX passers-by laughing]

Commentary: Apart from Czechs and Slovaks, you'd meet a few strangers, but never to a degree seen after the accession to the EU. Eleven years ago, when the borders were basically abolished, I saw more and more strangers in my neighbourhood who chose Prague for their new home.

[FX conversations of passers-by]

Commentary: Five years ago I decided to change my residence and seek a job abroad. I moved to London.

[FX church bells stop ringing]

[FX London – Big Ben bells]

Commentary: For four years I lived in a multiethnic, multicultural society and never had a problem with any part of it. I thought racists and xenophobes were ridiculous. I took myself for a cosmopolitan and tolerant individual until, that is, I moved back to Prague.

[FX London atmosphere stops]

Komentář:Vrátit se po čtyřech letech z největší západoevropské metropole domů působí jako by se člověk vracel do rodné vesnice. Měl jsem dobrý pocit, než jsem zjistil, že na ulici vedle různých evropských jazyků slyším čím dál častěji i ruštinu.

[ruština z úst kolemjdoucích]

Komentář:Zvyšující se výskyt ruštiny mě začal iritovat, protože se nejednalo jen o turisty. Rusky najednou mluvili i pejskaři nebo rodiče s dětmi na hřišti. S ruštinou se také často pojilo povýšené chování, oslovování Čechů v ruštině, a absence základních zdvořilostních frází nebo návyků. „Prosím vás, promiňte, děkuji a nashledanou“ jako by někteří Rusové prostě nepoužívali.

[sprostá ruština z úst kolemjdoucích]

Komentář:Poprvé v životě jsem začal mít záchvaty xenofobie. A v té době jsem ve vzteku napsal na Facebook status ve kterém jsem to všechno ventiloval.

[psaní na klávesnici]

Status:Od té doby, co jsem se vrátil do Prahy, nestačím se divit...

...kdykoli vyjdu na ulici, slyším ruštinu...

...na zvoncích skoro každého domu na Vinohradech je nějaký Juščenko, Bursakov nebo Andrejeva...

...moji ruští sousedé neodpovídají na pozdrav a chovají se povýšeně...

...jedna Ruska, které jsem se před časem zeptal na to, co se jí nejvíc líbí z české kultury, odvětila: „Nic moc. Bez nás byste stejně žádnou kulturu neměli!“

...na základě čeho získávají v Česku povolení k pobytu?

...jak je možné, že zatímco k muslimům, kteří v téhle zemi prakticky nežijí, se vyjadřuje kde kdo, téměř nikdo se nevyjadřuje k těmhle rusákům?

...utíkají před Putinovým režimem, nebo jsou jeho součástí?

...není na čase se o nich začít bavit nějak víc?

[ping – zvuk odeslání statusu]

[chůze po schodech]

Komentář:Status měl u mých přátel nečekaný ohlas. A já jsem pochopil, že se svou rusofobií vůbec nejsem sám.

[ding-dong]

Hlášení metra: Ukončete výstup a nástup, dveře se zavírají.

[zavírají se dveře, odjezd]

Commentary: Coming back home from the biggest Western European city after four years feels like returning to your home village. I felt good until I noticed that Russian was becoming ever more prominent among other European languages spoken on the street.

[FX Russian language spoken by passers-by]

Commentary: The growing presence of Russian irritated me as it was no longer limited to tourists. Suddenly dog owners or parents with kids in the playground spoke Russian, too. Russian was often accompanied by haughty behaviour, addressing Czechs in Russian without basic polite phrases or habits. Some Russians seemed not to use “please, excuse me, thank you and good-bye” whatsoever.

[FX dirty Russian spoken by passers-by]

Commentary: For the first time in my life, I started having fits of xenophobia. At that time, in a burst of anger I posted a status on Facebook to give vent to all of it.

[FX keyboard typing]

Status: Since I came back to Prague I can't help but wonder...

...whenever I go out on the street I hear Russian...

...the doorbell panel in every house in Vinohrady neighbourhood lists a Yushchenko, Bursakov or Andreyeva...

...my Russian neighbours don't answer when I say hello to them and behave arrogantly...

...one Russian woman whom I recently asked what she liked about our Czech culture the most answered: “Little or nothing. You'd hardly have any culture at all were it not for us!”

...on what basis are they granted their residency permits in the Czech Republic?

...how come nearly everybody comments on Muslims who basically don't live here at all but no one ever mentions these Russkis?

...are they fleeing Putin's regime or are they part of it?

...isn't it high time to start talking about them more?

[FX ping – the status being posted]

[FX walking on stairs]

Commentary: The status triggered unexpected reactions from my friends. I found out I was not the only one to suffer from Russophobia.

[FX ding-dong]

Underground announcement: Please finish exiting and boarding the train, doors are closing.

[FX doors close, train departs]

Komentář: Jedno z mých zastavení bylo před ruskou ambasádou na jedné z mnoha demonstrací proti Putinovu režimu.

[hlas z reproduktoru]

Organizátor demonstrace: Hanba Rusku! Hanba vedení Ruska! Přeji strašně moc dobrému lidu ruskému aby se zbavil Putina, aby bylo líp i v Rusku.

[potlesk davu]

Daniel: Co s vámi dělá, když dnes slyšíte na ulicích ruštinu?

Demonstrantka 1: Já mám úplně pupínky. Já jsem ze Žižkova. Vlastně ten Žižkov patří Rusům. Je to hrozný.

Demonstrantka 2: Já se snažím je nestrkat do jednoho pytle. Už i z toho pohledu, že jsem křesťan, tak to by nebylo dobré. Ale neříkám, že mi je dobře po těle, když slyším ruštinu. To říct nemůžu.

Demonstrant 3: V metru poznáš Rusku. Zlatý kožich, čumí z toho hromada zvířat, úplně se mi z toho ježí srst, když to vidím. Ale pak znám spoustu rusáků, kteří jsou v pohodě. Ale ta averze tam někde zakořeněná je. Zkrz rodiče, skrz ten režim co byl a tak.

Demonstrantka 4: Mně vadí ten ruský imperialismus, ruská arogance a rozpínavost. Ale v podstatě bych proti konkrétním jedincům nic neměla, kdybych je poznala blíž.

Daniel: A když dnes jdete Prahou...

Demonstrantka 4: ...a slyším ruštinu, tak se mi zvedá tlak. Snažím se s tím bojovat, snažím se to potlačovat, ale ano, zvedá se mi tlak a házím na ně někdy i nehezké pohledy.

[zvonek u dveří]

Psycholožka [v domofonu]: Ano, dobrý den?

Daniel: Dan Kupšovský

Psycholožka: Pořádně zatlačte a jděte dolů...

Komentář: Abych se zbavil svých úzkostí, které ve mě Rusové vyvolávají, objednal jsem se na terapii k psycholožce Barboře Downes.

[bzučák dveří]

Daniel: Tak. [vydechne]

Psycholožka: Tak já jsem přemýšlela, že vám shrnu, co jsem slyšela po telefonu. Jednak jste zjistil, že máte, co jste nazval, fobii z Rusů. A já jsem z vás měla pocit, že ta část, která je vám na tom hodně nepříjemná, je jedna to, že to nesedí s tím, jak vidíte sám sebe, a druhá věc, že jste zjistil, že v tom nejste sám a snažíte se porozumět tomu, co ve vás tyhle pocity vyvolává, proč je to takhle.

Commentary: I also stopped by the Russian embassy at one of many protest rallies against Putin's regime.

[FX voice from loudspeakers]

Protest organiser: Shame on Russia! Shame on Russia's leaders! I wish so much the good people of Russia would manage to get rid of Putin and live to see better times in Russia, too.

[FX crowd applaud]

Daniel: How does it make you feel when you hear Russian language on the streets nowadays?

Protester 1: It gives me chills. I'm from Zizkov [Prague's quarter]. It's actually owned by Russians. It's terrible.

Protester 2: I try not to tar them with the same brush. Being a Christian, I should not. But I can't say it feels good to hear Russian. Indeed I can't say so.

Protester 3: You can identify a Russian woman on an underground train. A golden fur coat with loads of animals gaping out of it, it makes my hairs bristle. But I know a lot of Russkis who are alright. The aversion is deep-seated, though. Perhaps through my parents, due to the former regime and so on.

Protester 4: I am annoyed by Russian imperialism, arrogance and expansionism. All in all, though, I wouldn't have anything against particular individuals if I got to know them better.

Daniel: And today when you walk through Prague...

Protester 4: ...and I hear Russian, it raises my blood pressure. I try to fight it, curb it, but yes, it does raise my pressure and I happen to cast them nasty looks, sometimes.

[FX doorbell]

Psychologist [in the intercom]: Yes, hello?

Daniel: Dan Kupšovský

Psychologist: Give it a strong push and go downstairs...

Commentary: ...To relieve my anxiety caused by Russians I made an appointment with the psychologist Barbora Downes.

[FX door buzzer]

Daniel: Well. [breathes out]

Psychologist: Well, I was thinking I'd start with summing up what I heard from you on the phone. Firstly, you realized to have, as you call it, a phobia of Russians. I felt that, for you, the really uncomfortable part is the fact it doesn't fit your idea of yourself. And secondly, you realized you are not alone and you are trying to understand what triggers these sentiments in you, why it is so.

Daniel: Racionálně si dokážu vysvětlit, že jsem ovlivněný výchovou svých rodičů a lidí, se kterými jsem vyrůstal. Ale u těch rusů, ještě v souvislosti s tou politickou situací, já nevím co tu dělají a jak je možné, že jich tu je tolik. Na základě čeho dostávají povolení k pobytu? Já mám pocit, že se mi za zády, že se nám všem za zády odehrává něco, o čem vůbec nic nevíme a mám z toho strach.

[psaní na klávesnici]

Komentář: Díky mému inkriminovanému statusu se mi začali ozývat kamarádi, aby mě seznámili se svými známými. S Rusy, kteří žijí v Praze.

Daniel: Haló?

Komentář: Prvním byl Honza.

Honza: Honza, dobrý den. Tak já jsem tady.

Komentář: Napůl Rus. Ten mi měl zprostředkovat pohled na to, co může způsobit rusofobie lidem, proti kterým je namířena.

Daniel: V jaké formě jsi zažíval rusofobii, když jsi vyrůstal?

Honza: Začalo to úplně poprvé když jsem byl ve školce. Můj děda v té době pracoval na [jaderné elektrárně] v Temelíně, stavěl mostové jeřáby na závoz paliva. Vydělal hodně peněz. A když jsem jednou přišel ze školky domů, tak říká: „hele, prý je to tak, že táta jeje ruský mafián“. To bylo když mi byly čtyři roky. Tři, čtyři, tak nějak. To bylo poprvé. No a bylo to fakt celých těch devět let. Pořád nějaká šikana, dost tvrdé ponižování, a všechno na základě toho, že jsem cizí. A teď, v dospělém životě, nejčastěji zažívám rusofobii při hledání bytu.

Daniel: Kvůli jménu?

Honza: Ano. Že řeknu příjmení a oni mě odmítají rovnou. I když mám českou občanku, rodné číslo a mám to celých 28 let.

Komentář: Artóm, 31 let, narozen v Krasnojarsku

Daniel: Kdy ses poprvé setkal s tím, že by ti nějaký Čech řekl, že nemá rád Rusy? Nebo že byste se třeba měli omluvit za okupaci.

Artóm: Rovnou mi to nikdo neřekl.

Daniel: Já jsem první?

Artóm: Ano, ale já jsem to hodně slyšel kolem, že Češi...

Daniel: Od Rusů?

Artóm: Ne, od Čechů.

Daniel: Rationally, I can see I've been affected by my parents' upbringing and by people I grew up around. But as to the Russians, in the context of the current political situation, at that, I wonder what they're doing here and how come there are so many of them. On what basis are they granted residency permits? I feel like, behind my back, behind the back of all of us, something's going on and we know nothing about it and I am scared.

[FX keyboard typing]

Commentary: My status prompted my friends to introduce me to their friends. That is, to Russians who live in Prague.

Daniel: Hello?

Commentary: Honza was the first one.

Honza: Honza, hello. I'm here.

Commentary: A half-Russian. He should have given me an idea of what Russophobia can do to people who are actually the target of it.

Daniel: Which form of Russophobia did you experience when you were growing up?

Honza: It started as early as in the kindergarten. My grandpa was working at the nuclear power plant in Temelin, constructing overhead cranes for fuel delivery. He made a lot of money. Once I came home from the kindergarten and said: "So, they say my father is a Russian mafioso". I was four years old or so. Three or four. My very first time. Then it went on for all those years. Always some sort of bullying, harsh humiliation, just because I was a stranger. As an adult, I frequently face Russophobia when I am looking for a flat.

Daniel: Because of your name?

Honza: Yes. I tell them my surname and they turn me down straight off. Although I've had a Czech identity card and a personal identification number for 28 years.

Commentary: Artyom, 31 years, born in Krasnoyarsk

Daniel: When did you first happen to meet a Czech who'd tell you they dislike Russians? Or that you should apologize for the occupation.

Artyom: No one has ever told me point blank.

Daniel: Was I the first one?

Artyom: You were, but I heard it around that the Czechs...

Daniel: Fellow Russians told you?

Artyom: No, the Czechs.

Daniel: Ale neřekli ti to přímo.

Arťom: Ne.

Daniel: Řekli ti, že se to říká.

Arťom: Ano. Že Češi nemají rádi Rusy a tak. Ale nikdy jsem se nesetkal s nějakou diskriminací protože jsem Rus.

Daniel: Setkal ses někdy u Čechů s rusofobií?

Komentář: Alexej, 27 let, narozen v Moskvě.

Alexej: Jo, jo. Hodně jsem slyšel věci jako: „Rusáku, jdi zpátky do své země“ a další nepříjemné věci. Ale nebyl jsem naštvaný a nebyl jsem proto zlý. Já vím, že tu rusofobii, kterou mají, je kvůli tomu jaké my tady máme chování.

Elena: Zejména ti turisté. Protože pro Rusko je do dneška Česko...

Komentář: Elena, 37 let, narozena v Sachalinu.

Elena: Česko zůstává z celé Evropy nejpříjemnější a asi nejlevnější destinací. Což já, jako průvodkyně, zažívám. Spousta rusky mluvících, nebo Rusů, co přijdou, tak to je jejich první zahraničí, které vůbec navštívili.

Daniel: Proto se někdy chovají neomaleně?

Elena: No, protože... to je asi možná trochu i mentalitou. [smích] Já zase nechci znít jako Petrohradská snobka [smích] ale je fakt obrovský rozdíl jestli je někdo z města nebo z regionů. Ale na druhou stranu, možná je tam nějaký kulturní rozdíl, možná se zdá, že se člověk chová agresivně, ale jsou tu špatní lidé a hodní lidé.

Honza: Generace těch nových Rusů, co jsou tady, kteří jsou v mém věku, nebo trochu starší a trochu mladší, tak ti už jsou tím vším zmasírovaní.

Komentář: Honza.

Honza: A baví se fakt jenom spolu, Česky umějí po třech, čtyřech letech dost bídne a když dělají něco s Čechy, nějaký byznys, tak jsou k nim rovnou pohrdaví.

Daniel: Teď mluvíš o lidech, kteří tu studují, kteří tu žijí, kteří utekli... o kom?

Honza: Oni vlastně podivně utekli od Putina, ale zároveň v nich zůstal ten narativ a koukají na to tady těma putinovským očima. Mně třeba tohle na těch mladých lidech hodně štve, protože jak mají nějaké prachy a velkopanské návyky, tak ani já se s nimi necítím dobře. A to bych si s nimi měl mít o

Daniel: But they didn't tell you directly.

Artyom: No.

Daniel: They told you it was what people say.

Artyom: Exactly. That the Czechs dislike Russians and so. But I have never been discriminated on grounds of my Russian origin.

Daniel: Have you ever experienced Russophobia from the Czechs?

Commentary: Alexei, 27 years, born in Moscow.

Alexei: Yes, I have. I've heard things like: "Russki, go back to your country" and other offensive things. But it didn't make me mad or aggressive. I know people have Russophobia because of how we behave here.

Elena: Especially tourists. Because for Russia, the Czech Republic is still...

Commentary: Elena, 37 years, born in Sakhalin.

Elena: The Czech Republic has remained the most acceptable and perhaps the cheapest destination in Europe. Being a guide, I can tell. A lot of Russian speaking or Russian tourists who come to visit are making their first trip abroad ever.

Daniel: Is it why they are being rude sometimes?

Elena: Well, that's because... it might be about the mentality [laughter]. I don't want to sound like a Petersburg snob [laughter] but there's a huge difference between cities and regions. On the other hand, it might be a matter of cultural diversity. People could seem aggressive but there are bad people and good people.

Honza: The generation of new Russians who live here, my peers or slightly older or younger, they are brainwashed by all of that.

Commentary: Honza.

Honza: They would talk only among them. Their Czech is miserable even after three, four years and when they happen to do business with Czechs they treat them downright haughtily.

[FX male voices, music club]

Daniel: Are you talking about people who study here, who live here, who fled...about whom?

Honza: Strangely enough, they fled Putin but at the same time they have kept the narrative, they see things through Putin's eyes, as it were. Personally, that's what annoys me most about these young people because when they have money and show haughty manners I don't feel well around them.

čem pokecat nejmíc. Hudba, móda, cokoliv. A je to takové... oni na mě taky koukají, že jsem jen napůl, ale zároveň mi hrozně závidějí, protože mám občanství.

Daniel: Proč chtějí občanství?

Honza: Protože... u kluků je ten důvod, aby nemuseli na vojnu, a u holek je to otevřená cesta do Evropy.

Komentář: V naší ulici je soukromý herní klub. Chodí do něj výhradně rusky mluvící mladí muži. Když jsem s nimi chtěl kdysi prohodit pár vět, neuměli česky ani anglicky. A nebyli úplně příjemní. Zajímalo mě co se v klubu děje a proč do něj nechodí Češi. V rámci natáčení jsem se tam vydal s Elenou. Abych se s Rusy byl případně schopen domluvit.

Daniel: Teď jsme v mojí ulici...

Elena: Mhm.

Daniel: ...a už na mě jde zase [dýchá zhluboka]

Elena: [smích]

Daniel: ...úzkost. Mám krátký dech. No a tady...

Elena: Celý jsi zčervenal.

Daniel: ...tady je právě ten klub, kam chodí ti rusky mluvící kluci. Vždycky tam zazvoní a jdou dovnitř, a já...

Elena: [tajuplně] Co tam dělají?

Daniel: Právě! Co tam dělají? Určitě tam dělají nějakou revoluci.

Elena: [smích]

Daniel: A zrovna to není na zazvonění. Zrovna tu jsou otevřené dveře. Jmenuje se to...

Elena: Backspace.

Daniel: Gaming club.

Elena: No, já nevím...

[zvuk interiéru klubu, mužské hlasy]

Daniel: Počkej...

Elena: E-e. E-e.

And we should have a lot of things in common to talk about. Music, fashion, anything. And it's like...they look down at me 'cause I am only half theirs but they are green with envy for my citizenship.

Daniel: Why do they long to have our citizenship?

Honza: Because... lads can avoid military service, and as for girls, it opens their passage further to Europe.

Commentary: There's a private gaming club in our street. Exclusively for young Russian clientele. When I wanted to chat with the regulars they could speak neither Czech nor English. And they were far from nice to me. I wondered what was going on in the club and why no Czechs dare to set foot inside. When working on this documentary, I headed there with Elena. To be able to make myself understood.

Daniel: We're now in my street...

Elena: Mm.

Daniel: ...and it seizes me again [takes deep breaths]

Elena: [laughter]

Daniel: ...the anxiety. I am short of breath. Well and here...

Elena: You've gone all red.

Daniel: ...here's the club where the Russian speaking lads hang out at. They ring the bell and go inside and I...

Elena: [mysteriously] What are they up to in there?

Daniel: Exactly! What are they up to? They must be planning some revolution inside.

Elena: [laughter]

Daniel: As it turns out you needn't ring today. The door's just open. It's called...

Elena: Backspace.

Daniel: A gaming club.

Elena: Well, I don't know...

[FX inside of the club, male voices]

Daniel: Hang on...

Elena: E-e. E-e.

Komentář: Elena ovšem při pohledu na osazenstvo klubu odmítla vstoupit dovnitř.

Daniel: Zrovna tam jen sedí a hrají, ale většinou, když jsem tam nakukoval, tak tam nikdo neseděl a všichni jen chodili někam dozadu.

Elena: Když vidím tyhle dva kluky tak tam prostě nejdu.

Daniel: A proč, proč, proč?

Elena: Vypadali dost nebezpečně.

Daniel: Takže si to myslíš taky? Takže, takže...

Elena: No, tihle, ti ano. Jestli tam chodí nějací studenti, tak OK. Oni potřebují místo, kde se budou scházet, samozřejmě se jim stýská po domově, potřebují být v té své diaspoře, a tak. Ale tihle dva vůbec nezapadli do toho, co jsi mi popisoval. Tak možná...

Daniel: Kdo to může být?

Elena: To... [šeptem] nevím. Nějací mafiáni. [smích]

Daniel: Takže můj strach je na místě?

Elena: No, víš co? Já se takových kluků bojím i v Rusku.

[echo velké místnosti]

Moderátor: Další otázka z publika?

Komentář: V rámci srpnových vzpomínek na sovětskou okupaci jsem se zúčastnil přednášky na téma „Vztahy Čechů a Rusů“. Tam mě zajímal zejména pohled novinářky Petry Procházkové, která prožila v Rusku jedenáct let.

Daniel: V poslední době se setkávám s tím, že je tady čím dál tím víc Rusů. Já s nimi neumím komunikovat, a když se o to snažím, tak selhávám, protože ta kultura a to myšlení je mi strašně cizí. Otázka na vás – máte pocit, že by v současné době ruská komunita měla dělat víc pro sblížení Česka a Ruska, nebo českého a ruského národa? Děkuji.

Procházková: [vzdech] Tak abychom tu nemluvili hodně dlouho o ruské komunitě, ruská komunita...

Komentář: Petry Procházkové jsem se zeptal ještě jednou v klidnějším prostředí.

Procházková: Já si myslím, že ruská komunita v České republice nedělá prakticky nic pro to... nejen pro to abychom se navzájem pochopili, ale ani abychom spolu komunikovali a sblížili se. Ruská komunita sestává z několika takových enkláv... Já se třeba nejvíc stýkám s tou novinářskou, která se pohybuje kolem Rádía Svoboda, což je úplně výjimečná skupina lidí, protože to jsou prozápadní liberálové. Ale oni žijí v ghettu! Oni neumějí česky, žijí dohromady, chodí nakupovat do ruských obchodů, a vlastně nemají zájem se nějakým způsobem sžít s Českou republikou, proniknout do české kultury a rozumět Čechům. Já si myslím, že je to jakési vědomí až sebevědomí velkého národa, který

Commentary: Elena, looking at the customers of the club, refused to enter.

Daniel: They are just sitting around and gaming unlike other times when I tried to peek inside. Nobody sat around, everyone just headed further in the back.

Elena: When I see these two guys I don't feel like going inside.

Daniel: And why, why, why?

Elena: They seemed rather dangerous.

Daniel: So do you think the same? So, so...

Elena: Well, these, these are. Perhaps if students go to the club, then okay. They need a place to get together, they must be feeling homesick, they need to be in their diaspora. But these two don't fit your description. Perhaps...

Daniel: Who could they be?

Elena: That's... [whispers] what I don't know. Some mafiosos. [laughter]

Daniel: So my concerns aren't that misplaced?

Elena: You know what? I'd be afraid of these guys even in Russia.

[FX echo of a large room]

Host: Another question from the audience?

Commentary: Within the August events to remember the Soviet invasion I attended a talk on the "Czech-Russian relations". I was primarily interested in the view of Petra Procházková, journalist who lived in Russia for eleven years.

Daniel: Lately I've noticed a growing presence of Russians. I am unable to communicate with them, when I try I fail because their culture and thinking is genuinely strange to me. The question is – do you think the Russian community should try harder to bring the Czech Republic and Russia, or the Czech and Russian nations closer together nowadays? Thank you.

Prochazková: [sighs] Well, not to talk about the Russian community at length...

Commentary: I asked Petra Procházková again in a quieter environment.

Procházková: In my opinion the Russian community in the Czech Republic does essentially nothing for... mutual understanding or communication, let alone for bringing us closer together. The Russian community consists of several enclaves, so to speak... Personally I am mostly in touch with the journalistic community around the Radio Liberty, it's a really exceptional group of people, pro-western liberals. But they live in a ghetto! They don't speak Czech, live a community life, shop in Russian shops, in fact, they have no interest whatsoever to adapt to the Czech Republic, to fathom the Czech culture and understand the Czechs.

si historicky přisoudil jakousi misionářskou funkci. Oni se skutečně pokládají za misionáře, kteří šíří to lepší. To dobré. Oni pro nás nechťejí to špatné, oni pro nás chtějí to dobré. Ale odmítají, abychom se k tomu nějak vyjadřovali.

[echo velké místnosti]

Komentář: Na přednášce byl jeden člověk – Čech, který se velmi nezvykle zastával Ruska a invaze vojsk zemí varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968.

Pan Vladimír: Velmoc má zodpovědnost za globální pořádek. Proto když budu občanem velmoci, tak se na to budu dívat z tohoto pohledu a nebudu vinit svoje představitele z toho, že tuhle politiku uplatňují.

Komentář: Zajímalo mě proč má Čech pocit, že Rusko má právo okupovat ostatní země a také co může v současné době Rusko nabídnout Čechům.

Pan Vladimír: My jsme bohužel nepoznali za socialismu to nejlepší, co je v ruské kultuře, nebo co je v Rusku, a to je dobrovolná láska k ruské literatuře, která je ovlivněná pravoslávím. Ruský duchovní přístup bychom měli velmi přijmout. Měli bychom ho přijmout mimo jiné v kontextu toho, že naše civilizace se v současné době nachází ve veliké morální a hodnotové krizi, a to...

Daniel: Proč máte ten pocit?

Pan Vladimír: Proč mám ten pocit?

Daniel: Já se cítím naprosto svobodně a velmi dobře v téhle společnosti.

Rusofil: Tady cítím trochu nekritický postoj k současnosti. My bychom k současnosti měli být kritičtí.

Daniel: Rozporujete, že se máme v současné době dobře? Lépe než za socialismu?

Pan Vladimír: Já vám na tuto otázku odpovím. Já, když mi bylo osmnáct, tak jsem prožíval Sametovou revoluci. A víte, proč jsme protestovali?

Daniel: Vím přesně.

Pan Vladimír: Nám to bylo jedno. Komunisti – nekomunisti. My bychom protestovali proti komukoliv. My jsme prostě chtěli protestovat.

Daniel: To já ne. Já jsem protestoval proti komunistům a třeba proti tomu, že mi soudružka učitelka zakazovala nosit oblečení ze západu, ostříhala mi vlasy, protože jsem je měl delší, než ona chtěla. Byla to zavilá rusofilka, milovnice Sovětského svazu a komunismu a dělala mi ze života peklo. Takže já jsem protestoval za to, aby skončil komunismus.

Pan Vladimír: Dobře, vy si jste jistý tím, že kdyby tady byl jiný režim řízený z Berlína nebo Washingtonu...

Daniel: Ne. Já nechci žádný režim řízený odnikud. Já chci svobodu a vládu téhle republiky. Já nepotřebuji ničí cizí vládu.

As I see it, it might be the consciousness or even the self-confidence of being a part of a great nation, which, historically, attributed itself a missionary role. They indeed see themselves as missionaries who dispense the better, the good. They don't wish us ill, they wish us well. But they absolutely deny our right to have a say.

[FX echo of a large room]

Commentary: There was a man at the event – he was Czech but, quite remarkably, backed Russia and the Warsaw Pact invasion of Czechoslovakia in August 1968.

Vladimír: A superpower is responsible for the world order. Therefore, if I am a superpower citizen I won't blame my leaders for implementing this policy.

Commentary: I wondered why a Czech would feel that Russia has the right to occupy other countries and also, what Russia could currently offer to Czechs.

Vladimír: Unfortunately, under the socialist regime we didn't get to know the best of Russian culture, or of Russia: a voluntary love for Russian literature modelled on the Orthodox religion. We should embrace their spiritual approach. Indeed we should do so, particularly, in the context of the moral and value crisis of our civilization, and so...

Daniel: Why do you feel so?

Vladimír: Why do I feel so?

Daniel: As for me, I feel absolutely free and really well in this society.

Russophile: I sense a somewhat uncritical attitude to the current situation. We ought to be critical of our times.

Daniel: Do you disagree with the view that we are way better off now than in socialism?

Vladimír: Let me answer your question like this. I was eighteen when the Velvet Revolution broke out. Do you know why we protested?

Daniel: I know it exactly.

Vladimír: We didn't care. Communists – non-communists. We'd protest against anybody. We just wanted to rise up.

Daniel: Not my case, then. I protested against communists, people like my comrade teacher, for instance, who forbade me to wear western clothes, who cut my hair because it was longer than she would have liked. She was a confirmed Russophile, an admirer of Soviet Union and communism, she made my life hell. So I did protest to see the fall of communism.

Vladimír: Okay, are you positive a different regime controlled by Berlin or Washington would...

Daniel: No. I don't want any alternative regime or anybody else's control. I want freedom and government of this republic. I don't need any foreign government.

Pan Vladimír: Tak to ale bohužel v současné době taky nemáme.

Daniel: Opravdu ne? Takže nemáme demokracii?

Komentář: Debata se začala stáčet čím dál víc k tématům, která milují trollové na sociálních sítích. Evropa je v rozkladu... nemáme svobodu... žijeme pod diktátem Unie... všechno ovládají nadnárodní společnosti a USA... Jenže problém je v tom, že ti, kteří nejvíc kritizují Evropskou unii a Spojené státy, často nenabízejí žádnou alternativu. Nikdo nemůže říct, že v Rusku se žije lépe, než v Evropě. A určitě tam není víc svobody, než u nás.

Pan Vladimír:...tomu se neříká svoboda ani volný trh.

Daniel: Takhle – já vám mockrát děkuji za limonádu, já vám mockrát děkuji za rozhovor...

Pan Vladimír:Nemáte zač. Nashledanou!

[1kHz pípanec]

[zvuk ulice]

Daniel: Je v Rusku svoboda?

Komentář: Alexej.

Alexej:Eee... Já bych řekl, že ano. Jestli ty chceš být svobodným, ty tam budeš.

Daniel: Budu ti oponovat.

Alexej: Ano?

Daniel: Můžeš být otevřeně gay, v Moskvě?

Alexej: Řeknu tak – já myslím, že ještě záleží na tom, co znamená pro gaye být „otevřený gay“. Protože jestli ty tam chceš chodit v boa, s dámským oblečením a takovým chováním, já bych to nedoporučoval být takhle otevřeným gayem.

Daniel: A tady je hranice svobody?

Alexej: Jo. Hranice svobody nejen u gayů. Jsou to hranice svobody i u naturálních [heterosexuálních] lidí. Že taky nemusíš dělat všechno, co chceš. Například – máme v Rusku hodně zvířat bez domova.

Daniel: Aha.

Alexej: Máme pro ně domy, ale je jich málo.

Daniel: Takže když uděláš protest za to, aby bylo víc útulků pro opuštěná zvířata, tak je to za hranicí svobody?

Alexej: Jo. To už začíná být trochu... Já bych neřekl, že to je problém, ale začíná to být trochu nekomfortní pro stát. Protože stát začíná jako: „Hele, my víme, že máme s tím problém. My nechceme vidět tady žádný protest. Proč děláte konflikt? No, prostě přijdou policajti a řeknou ti jako „v klidu to tady ukončete, protože to nemá smysl a půjdeme domů“.

Vladimír: Unluckily, that's not what we have now either.

Daniel: Do we not? Don't we have democracy then?

Commentary: The discussion continued with popular topics of trolls on social networks. Europe is in decay... we have no freedom... we live under the EU's dictate... multinational companies and the USA control everything... but the problem is the biggest critics of the EU and USA often fail to come up with an alternative. Nobody can say that people are better off in Russia than in Europe. And certainly, people aren't freer there.

Vladimír: ...that's not called freedom or free market.

Daniel: Now – thank you very much for the lemonade and for the conversation...

Vladimír: No problem. Bye!

[1kHz beep]

[FX street]

Daniel: Is there freedom in Russia?

Commentary: Alexei.

Alexei: Eee... I'd say there is. If you want to feel free there, you can.

Daniel: I'll try to oppose.

Alexei: Alright?

Daniel: Can you be openly gay, in Moscow?

Alexei: Let me put it like this – I think it also depends on what it means to be openly gay. If you want to wear feather boa, women's clothes and show such manners, I wouldn't recommend being this openly gay.

Daniel: Does this mark the limits of freedom?

Alexei: Yeah. The limits of freedom not only for gays. These are the limits of freedom for natural [heterosexual] individuals, too. You needn't be doing everything you can think of. Take this – we have a lot of homeless animals in Russia.

Daniel: Yeah.

Alexei: We've got shelters for them but only few.

Daniel: So if you organise a protest for more animal shelters it's beyond the limits of freedom?

Alexei: Exactly. It starts to be a bit... I wouldn't say it's a problem but it starts to be a little uncomfortable for the state. Because the state would argue: "Hey, we know it's an issue. We don't want to see any protests. Why would you provoke a conflict? Well, the policemen would come and say like "end it, peacefully, 'cause there's no point, go home".

[tikot hodin]

Komentář: Terapie, druhé sezení.

Daniel: Přicházím teď na to, že největší problém, který v tom všem cítím, je rozpor mezi svobodou a nesvobodou. Ta represe svobody, svobodného vyjadřování, tam pořád probíhá. Jak můžou ti lidé fungovat? Nebo... Možná to vůbec není o těch lidech. Možná je to opravdu jen kvůli tomu, že ti lidé mi připomínají tu nesvobodu, kterou ta jejich země reprezentuje.

Psycholožka: To můžu trochu parafrázovat. Vy tam máte i nějaké traumatické zážitky. Dejme tomu to ostříhání vlasů [odkašle si] a vlastně i jako dítě jste cítil, že „Mráz přichází z Kremlu“ [známá kniha o událostech Československé okupace v roce 1968], a vlastně do dneška, když se s tím Ruskem a s tím Kremlem v jakékoli podobě potkáte, tak ty traumata se ožívují. Nebo tak nějak.

Daniel: Hm.

Honza: Já jsem chtěl říct ještě jednu důležitou věc, kterou je třeba pochopit.

Komentář: Honza.

Honza: A to je prostě Utrpení. To je nikdy nevyřčená vlastnost, kterou má každý Rus v sobě hluboce zakořeněnou. Tam se pořád čeká, že bude líp. A je tam právě všude ta strašná těžkost. Ale když byly prázdné obchody, tak stejně ti lidé to Rusko milovali, jen si říkali „teď to ještě vydržíme a jednou to bude dobré!“, víš? A tohle je podle mě základní mindset každého Rusa. Všechno vydržíme, my vydržíme všechno a jednou to přinese nějaké ovoce.

Daniel: Kdy bude v Rusku dobře?

Honza: Nikdy.

Daniel: Myslíš, že přijde někdy doba, kdy bude v Rusku tak dobře, že se tam budeš chtít vrátit?

Alexej: Ne. Ne. Ne. Kdyby v Rusku bylo líp, byl bych šťastný, protože by moje Rodina byla spokojenější. Moje Rodina, moje sestra, která má dceru, by měli taky normální život, ale já bych se tam nevrátil.

[tikot hodin]

Daniel: „Jasně, já se o tu empatii snažím. Ale úplně jí necítím. Protože já tu bolest a tu těžkost vnímám jako něco negativního. A mám pocit, že to není zrovna moc dobré importní zboží. To jsou ty věci, které když poslouchám, tak z toho mám jen smutek. Jen ten ruský žal. Ale já ho nechci. Já ho po nich nechci. Dobře, můžu mít soucit, běžný lidský soucit, a i když nějaký smutek a utrpení v obou těch národech byl, nebo je, tak to zrovna není nic, co by se dalo sdílet. Zvláště když si v tom nechceme hovět.“

[zvuk ulice]

Daniel: Máš pocit, že současná politická garnitura nějak usnadňuje Rusům vstup do Evropy skrz Česko?

[FX a clock ticking]

Commentary: Therapy, the second session.

Daniel: I've recently come to realize that the major issue is the contradiction between freedom and the lack of it. The suppression of freedom, freedom of expression, it's still happening. How can the people come to terms with that? Or... perhaps it's not about the people at all. The people might just remind me of the lack of freedom their country represents.

Psychologist: I can rephrase it a little. You've got some traumatic experience there. Say, cutting your hair [clears her throat] and in fact, even as a child you felt that "The Frost Comes From the Kremlin" [a well-known book on the occupation of Czechoslovakia in 1968], and probably even today, any hint of Russia or the Kremlin evokes the traumas again, sort of.

Daniel: Hm.

Honza: I wanted to mention another crucial thing which you need to understand.

Commentary: Honza.

Honza: And that's Suffering. It's an unspoken, but a deep-seated trait of every Russian. In Russia, you always wait for better times to come. The unbearable heaviness is omnipresent there. Despite empty shops people loved Russia and kept saying "let's take it a little longer, one day it will be fine!", you know? I suppose this is the basic mind-set of every Russian. We'll take anything and one day it will bear fruit.

Daniel: When will Russia see better days?

Honza: Never.

Daniel: Would you go back to Russia if life there got better?

Alexei: No. No. No. I'd be happy to see it improve because I'd know that my family is happy. My family, my sister who has a daughter, they too will have a normal life. But I wouldn't return.

[FX a clock ticking]

Daniel: "Of course I try to have empathy for them. But I don't feel it. I see the pain and heaviness as something negative. I don't think it's adequate imported goods. These things fill you with greater sadness when you only listen to them. The Russian grief. But I don't want it. I don't ask them for it. Alright, I can feel sympathy for them, general human sympathy, and although some sadness and suffering was, or is, present in both nations it's not a thing we should necessarily share. Especially if we don't want to indulge in it.

[FX street]

Daniel: Do you think the current political establishment makes it easier for Russians to get to Europe through the Czech Republic?

Honza: Určitě jo. Dřív to byl náročný proces. Víza, a všechno tohleto. A teď mám pocit, že to fakt dávají každému. I ten příliv co vidím je velký, jenom turistů. Mám pocit, že když jdeš dneska do centra, zejména v létě, tak je to taková menší ruská vesnice. Určitě si myslím, že to spojitost má.

Daniel: Kolik může být v Rusku gayů?

Alexej: Kolik?

Komentář: Alexej.

Alexej: Hodně!

Daniel: Jestli to jsou čtyři procenta populace, a populace je...

[cinknutí zvonu kostela]

Alexej: To určitě nebudou čtyři procenta, to určitě bude víc.

Daniel: No, ale kdybychom chtěli [použít odhad]...

Alexej: Sto čtyřicet čtyři milionů.

Daniel: 144.000.000 a z toho 4%...

Alexej: Pět milionů sedm set šedesát tisíc člověk.

Petra Procházková: Myslím si, že Rusů už je tady tolik, zvláště v některých částech Prahy, tam jich žije opravdu hodně... tak si myslím, že to jde v tom osobním jednání, na té osobní úrovni. Jednak, je to jasné, musíme spolu jednat jako rovný s rovným a pokusit se zbavit těch předsudků. On v nás ten předsudek je. On v nás je oprávněně. Ale zajímavé je, že Němci s námi také neměli vždy idylické vztahy, ba vlastně bych řekla, že ještě horší, když sáhneme dál do historie. A přesto si myslím, že tady se ten vztah v mnohém narovnal. Jeden z důvodů proč tomu tak je, je ta schopnost Němců k pokání. Opravdu. Oni se kají dodnes, omluvili se už tisíckrát, ale toho Rusové nejsou schopni. A já myslím, že to je to, co nám vadí.

Arťom: Přijde mi trošku zvláštní...

Komentář: Arťom.

Arťom: ...obecně to chování Čechů. Podle mě to jsou dvojitý standardy. Nacistické Německo udělalo mnohem víc, mnohem horších věcí, ale přitom Česko se chce kamarádit s Německem a chce být součástí Německa...

Daniel: No, součástí ne. Oni se omluvili, opakovaně...

Arťom: No právě, to je trošku vtipné. Že jde jenom o omluvu.

Honza: Certainly. It used to be a complicated process. Visa and all the red tape. Now almost everybody is granted a visa. The influx is massive, of tourists alone. When you go in the centre, especially in the summer, it feels like a small Russian village. There must be some connection.

Daniel: How many gays could there be in Russia?

Alexei: How many?

Commentary: Alexei.

Alexei: A lot!

Daniel: If we're talking about four per cent of the population, and the population is...

[FX a church bell rings]

Alexei: It won't be only four per cent, it must be more...

Daniel: Right, but if we need an estimate...

Alexei: One hundred and forty-four million.

Daniel: 144.000.000, out of which 4% makes...

Alexei: Five million seven hundred and sixty thousand men.

Petra Procházková: I figure there are too many Russians, loads of them live especially in some Prague neighbourhoods ... I think it can work in face-to-face encounters, on a personal level. Firstly, we must treat each other as equals, obviously, and overcome our prejudices. Because we are prejudiced. Justifiably prejudiced. Interestingly enough, we haven't had idyllic relations with Germans either, perhaps we were on worse terms if I go back in history. And yet I think the relationship has been improved in many aspects. One of the reasons is the German ability to show repentance. Really. They've been apologetic to this day, they've said sorry a thousand times unlike the Russians who are incapable to do it. This annoys us, I suppose.

Artyom: It's a bit strange to me...

Commentary: Artyom.

Artyom: ...the Czech attitude in general. It seems to me they have double standards. The Nazi Germany committed more dreadful things, and still, the Czech Republic wants to be friends with Germany, even a part of it...

Daniel: Well, not a part of it. They apologised, repeatedly...

Artyom: Exactly, that's a little funny. That it comes down to apologies only.

Komentář: Terapie. Poslední sezení.

Psycholožka: To, jak sám sebe vnímáte, to jaké hodnoty máte a jaké chcete vyznávat, je pro vás hodně důležité. A připadá mi, že ti Rusové vám možná zrcadlí něco, z čeho máte sám u sebe hrůzu. Něco, s čím byste mohl být identifikovaný.

Daniel: No... To znamená, že bych se měl dostat k tomu, abych pochopil co mi konkrétně zrcadlí a co je ta součást mně, kterou se bojím přijmout?

Psycholožka: Ne, že byste se bál, ale která je vám tak proti srsti, že ji nechcete přijmout. Třeba – taky jsem někdy protivný... Třeba nejste, protože vy si na to dáváte pozor. Ale někde tam to součástí kultury je.

Daniel: Mně to přivádí k tomu, co jsem prožíval v té Anglii, když bylo referendum o Brexitu.

Vzpomínka/retrospektiva: Immigration from Europe was higher than previously thought.

Daniel: Hodně těch lidí mělo nepříjemnou zkušenost s lidmi z východní Evropy právě pro tu jejich hrubost.

Vzpomínka/retrospektiva: Would I like to close the borders? I'd like to have them regulated.

Daniel: Právě proto, že Východoevropané nemají potřebu se socializovat, žít komunitní život, navazovat sousedské vztahy a pomáhat si. Oni jedou na svém...

Vzpomínka/retrospektiva: You can't just keep piling people into our country.

Daniel: Oni s námi mají stejný problém, který já tady mám teď s těmi Rusy. A i ten Brexit, to referendum když probíhalo, tak na mě mělo strašně negativní dopad. Já jsem to opravdu velmi silně psychicky prožíval, protože jsem si uvědomil, že jsem součástí nějakého celku, který je nenáviděný.

Vzpomínka/retrospektiva: British people have voted to leave the European Union.

[aplauz do ztracena]

Procházková: Jednak si myslí, že to soužití [s Rusy] chce čas. Za druhé bych se toho tak nebála. Doufám, že tady máme dobré tajné služby, které vyselektují opravdu ta bezpečnostní rizika, nebo to ulevování peněz a praní peněz tady u nás – to samozřejmě je úplně jiná věc. Ale my máme to štěstí, že tady je spíš ta bohatší střední vrstva a studenti. Tam si myslím, že můžeme nějakou společnou řeč najít.

Komentář: Během posledního sezení mi to došlo. To, že nesnáším Rusy, není jen předávaná historická zkušenost Čechů, ale možná i vliv nacionalistické agendy a rezignace na slušnost, které jsem zažíval v posledních letech v Anglii.

Commentary: Therapy. The last session.

Psychologist: The way you see yourself, which values you have and foster, is incredibly important to you. To my mind, the Russians only mirror something which scares you inside. Something you might get identified with.

Daniel: I see... Does it mean I should grasp what exactly it reflects, what this scary and unacceptable part of me actually is?

Psychologist: It's not that you're scared, you chafe at it and won't accept it. Take this – being annoying at times... Perhaps you are not because you are extremely careful about that. But somewhere it's a part of the culture.

Daniel: It takes me back to what I experienced in England at the time of the Brexit vote.

Memory/in retrospect: Immigration from Europe was higher than previously thought.

Daniel: A lot of people had unpleasant experience with Eastern Europeans just because of their rudeness.

Memory/in retrospect: Would I like to close the borders? I'd like to have them regulated.

Daniel: Eastern Europeans don't need to socialise, live a community life, build good-neighbour relationships or help each other. They just mind their own...

Memory/in retrospect: You can't just keep piling people into our country.

Daniel: They've got the same issue with us as I am now facing with Russians back home. The Brexit vote alone had a terribly negative impact on me. I lived out those days taking it too seriously because I realized I was a part of a hated group.

Memory/in retrospect: British people have voted to leave the European Union.

[FX fading applause]

Procházková: Firstly, the coexistence [with Russians] will take some time, I suppose. Secondly, I wouldn't be so afraid of it. I believe our secret services are efficient enough to identify real security risks: salting money away or money laundering in our country – that's clearly a completely different thing. Luckily, our country attracts richer Russian middle class and students. There's a way to find common ground, I think.

Commentary: During my last session it finally dawned on me. The fact I couldn't stand Russians was not only a historical experience passed on by generations of Czechs. It may also have been influenced by the nationalist agenda and decrease of general politeness in England in the last couple of years.

I když mám pocit, že jsem jako Čech v právu nemít rád Rusy, nechci předávat tuhle nevraživost dál. I když jsem přesvědčený, že ne každý Rus k nám přichází v míru a s dobrými úmysly, nechci podle toho soudit všechny.

A pak je tu další věc. Otevřená nenávisť. A můj xenofobní status na Facebooku, který získal asi 150 lajků a pod který dalších asi čtyřicet lidí připsalo nějaký ten hejt. Ten status se po téměř roce dostal na zed' Honzy, se kterým jsem se během natáčení skamarádil. Ten mi pak napsal tohle:

Zpráva od Honzy: „Ty, a celá ta debata jsou tak toxicky nechutný! Pardon, prosím nepoužívej nic, co jsem ti řekl. Protože jsi evidentně nic nepochopil. A dost mě uráží, že se o sobě vyjadřuješ jako o xenofobovi. S tím běž fakt úplně do hajzlu. Ty jsi nedostával evidentně do držky za něco, za co nemůžeš. Nashle, a nejsem rád, že jsme se potkali.“

Komentář: Projekt Má soukromá rusofobie, trval skoro rok. Bylo na čase ho ukončit posledním rozhovorem. A omluvou.

[atmosféra ulice]

Daniel: Nasral jsem tě.

Honza: No, hodně.

Daniel: Sorry. Co tě naštvalo?

Honza: V první řadě to, že se prohlašuješ za xenofoba. Obecně. Ať už je to proti Rusům nebo ne. Myslím, že když v sobě člověk něco takového cítí, tak s tím musí za každou cenu bojovat. Asi bych to nedával na odiv. Protože to není věc, kterou by se člověk měl chlubit. A ještě jak jsi to nějakým způsobem kontextualizoval tím textem, tak mě to fakt strašně vytočilo. Že je to až takhle nepřátelský. Já jsem se svým způsobem vylekal.

Daniel: [mlčí]

Honza: Nemít rád – OK, chápu. Ale nenávidět? To je pro mě pak tak, že se musím vymezit úplně stejně a nenávidět tu druhou stranu, svým způsobem, v tomhle kontextu.

Daniel: Já se ti za to omlouvám. Já jsem se díky tomu příkladu, který jsi mi dal, uvědomil jak to bolí. Jak je to vlastně vážný. Já jsem díky tomuhle projektu, nebo díky tomuhle dokumentu zjistil, že to, čeho se bojím – ta moje rusofobie – není o národu, ale je o nesvobodě, kterou pro mě ten národ reprezentuje. Já se v tu chvíli můžu potýkat s tím strachem úplně na jiné úrovni. Že vlastně vidím ty lidi jen jako symboly a nevidím je jako nepřátele.

[ticho]

Daniel: A to je celý. Takže ještě jednou se ti omlouvám. Protože to je fakt asi hnusný a už takový statusy psát nebudu.

Honza: [smích] OK, tak jo. Beru.

Daniel: Tak jo. To je asi celý.

[1kHz pípanec]

Being a Czech, I feel I have the right to dislike Russians but I don't want to stir up further animosity. I am still convinced that not every Russian comes to our country with peaceful and good intentions but I don't want to judge everyone through the prism of it.

And then there's another thing. Open hatred. My xenophobic Facebook status got 150 likes and made other 40 people add a hate comment of their own. Almost a year on, the status got to the Facebook wall of Honza with whom I became friends when working on the documentary. He wrote this message to me:

Message from Honza: "You and that whole debate are so toxically disgusting! Excuse me, but please do not use anything of what I told you. Obviously, you've understood little or nothing. By the way, I am really outraged to hear you call yourself a xenophobe. I mean, sod off. They didn't beat the shit out of you for something which was not your fault, did they? Bye, I really regret meeting you. "

Commentary: The project My Personal Russophobia went on for a year. It was time to wind it up with the last interview.

[FX street]

Daniel: I pissed you off.

Honza: To put it mildly.

Daniel: Sorry. What exactly pissed you off?

Honza: Primarily, you calling yourself a xenophobe. In general. Be it against Russians or not. I believe that if you start feeling it inside you must fight it at any cost. If I were you I wouldn't flaunt it like that. It's not a thing to show off with. Then, in the context of the post, it pissed me terribly off. Such a degree of hostility. In a way, I got scared.

Daniel: [keeps silent]

Honza: To dislike – OK, I get it. But to hate? As a response, I am forced to define myself and, likewise, hate the other side, I mean in that context, in that way.

Daniel: I do apologise. Thanks to your example I realised how much it hurts. How serious it actually is. This project or this documentary helped me find out that what I am afraid of – my Russophobia - is not about a nation, but about the lack of freedom which the nation represents to me. It enables me to fight my fears on a different level. I can view the people as symbols only, I don't see them as enemies.

[silence]

Daniel: And that's it. Once again, I apologise. You are right, it's mean. I won't post any similar statuses anymore.

Honza: [laughter] Okay, alright. I take your word for it.

Daniel: Right. That's it then.

[1kHz beep]